

نگاهی به
پدیدارشناسی
و
فلسفه‌های هست بودن

نوشته
روژه ورنو - ژان وال
و دیگران

برگرفته و ترجمه
یحیی مهدوی

شرکت سهامی انتشارات خوارزمی

یحیی مهدوی

نگاهی به پدیدارشناسی و فلسفه‌های هست‌بودن

برگرفته و ترجمه از «تاریخ فلسفه معاصر» اثر دوژه ورنو و کتاب «فلسفه‌های هست‌بودن»

اثر ژان وال و کتابهای دیگر. (ر. ک. ص. ۲ به بعد)

چاپ اول: مهرماه ۱۳۷۲ ه. ش. تهران

حروفچینی: شرکت سهامی انتشارات خوارزمی

لیتوگرافی: کورش

چاپ: چاپخانه اخترشمال

صحافی: کهنمویی‌زاده

حق هرگونه چاپ و انتشار مخصوص شرکت سهامی (خاص)

انتشارات خوارزمی است.

فهرست مندرجات

صفحه	
۳	کتابهایی که از آنها برگرفته و ترجمه شده است
۷	سخنی کوتاه از مترجم
۹	بخش اول: پدیدارشناسی ادموند هوسرل
۱۱	فصل ۱- کلیات
۲۳	فصل ۲- ادموند هوسرل
۲۶	۱. فلسفه به عنوان علم
۲۹	۲. تأویل پدیدارشناسی
۳۳	۳. حیث التفاتی وجدان
۳۷	۴. شهود ذرات
۴۵	۵. اصالت معنی استعلائی
۵۰	نتیجه
۵۲	فصل ۳- وحدت و معنی فلسفه هوسرل
۷۳	بخش دوم: فلسفه های هست بودن
۷۵	فصل ۴- کلیات
۸۳	فصل ۵- سنن و سوابق فلسفه های هست بودن
۹۱	فصل ۶- با چه افکاری می توان این فلسفه ها را مقابل و مخالف دانست
۱۰۵	فصل ۷- سون کرکگود (۱۸۱۳-۱۸۵۵)
۱۰۹	انتقاد از فلسفه هگلی
۱۱۷	فکر درون ذاتی
۱۲۵	سپهرهای هست بودن
۱۳۲	نتیجه
۱۳۴	فصل ۸- گابریل ماریل (۱۸۸۹-۱۹۷۳)
۱۳۸	راز وجود
۱۴۷	سر سن
۱۵۴	راز تو
۱۶۱	نتیجه

۱۶۳	فصل ۹- کادل یاسپرس (۱۸۸۲-۱۹۶۹)
۱۶۵	اکتشاف جهان
۱۷۲	روشنائی هست بودن
۱۸۱	مابعدالطبیعه
۱۸۷	نتیجه
۱۸۹	فصل ۱۰- هارتمن هیدگو (۱۸۸۹-۱۹۲۹)
۱۸۹	زندگانی
	آثار: الف. آنچه در حیات هیدگر منتشر شده است (۲۰۶)
	ب. طبع کامل آثار (۲۰۷) پ. وحدت بنیادی آثار (۲۱۰)
۲۱۶	مسأله وجود
۲۲۲	وجود انسان
۲۳۰	حقیقت وجود
۲۳۶	نتیجه
۲۵۷	فصل ۱۱- ژان پل سادور (۱۹۰۵-۱۹۸۰)
۲۵۷	زندگی و آثار
۲۶۲	وجود فی نفسه
۲۶۷	وجود لئفسه
۲۷۳	وجود برای دیگران
۲۸۰	نتیجه
۲۸۳	فصل ۱۲- مقولات فلسفه‌های هست بودن
۲۸۴	هست بودن - وجود - تعالی
۳۰۱	تصور وجود
۳۱۴	تصور تعالی
۳۲۲	فصل ۱۳- نظری اجمالی
	فصل ۱۴- مسائل نهائی فلسفه هست بودن، ادج و اعتبار متقابل عناصر
	مختلف آن
۳۳۳	فهرست اعلام
۳۶۳	فهرست کتابها و رساله‌ها و مقاله‌ها
۳۷۱	فهرست نگاشته‌ها به زبان و خط خارجی
۳۷۶	فهرست گونه‌ای از لغات و اصطلاحات و بعضی عبارات
۳۸۰	کتابشناسی: به زبانهای خارجی (۳۹۲) و به زبان فارسی (۳۹۹)
۴۰۴-۴۰۱	چند یادداشت راجع به چند اصطلاح

کتابهایی که از آنها برگرفته و ترجمه شده است

۱. تاریخ فلسفه معاصر، تألیف رژه ورنو

Roger Verneaux *Histoire de la Philosophie contemporaine*; 11^{ed}.
Paris, Beauchesne et ses fils, 1960.

این کتاب در ۱۹۰ صفحه مشتمل بر هشت فصل و بعضی از فصول شامل چند بهره است. در کتاب حاضر، بهره دوم از فصل اول راجع به کرکگور (در صص ۱۰۵-۱۳۳) و تمام فصل هشتم درباره هوسرل (در صص ۲۳-۵۱) و تمام فصل مشتم شامل چهار بهره در خصوص گایریل مارسل (در صص ۱۳۷-۱۶۲) و کارل یاسپرس (در صص ۱۶۵-۱۸۸) و مارتین هیدگر (در صص ۲۱۵-۲۳۷) و ژان پل سارتر (در صص ۲۶۰-۲۸۲) از این کتاب اقتباس و ترجمه شده است.

مؤلف کتاب: رژه ورنو متولد در ۱۹۰۸، دکتر در فلسفه از انستیتوی کاتولیک (۱۹۳۶) و دکتر در ادبیات از دانشکده ادبیات دانشگاه پاریس (۱۹۴۵)، استاد انستیتوی کاتولیک پاریس (۱۹۷۶-۱۹۴۴) و استاد در انستیتوی فلسفه تطبیقی (۱۹۶۹).

بعضی از آثار دیگر وی:

Les sources cartésiennes et kantiennees de l'idéalisme français,
Paris 1936.

L'idéalisme de Renouvier, 1945.

Renouvier disciple et critique de Kant, 1945.

Leçons sur l'existentialisme, 1949.

Critique du néo-criticisme, 1954.

Problèmes et mystères du mal, 1956.

Philosophie de l'homme, 1956.

Histoire de la philosophie moderne 1958.

Le vocabulaire de Kant, I problèmes et méthodes, 1967.

Critique de Critique de la raison pure, 1972.

Le vocabulaire de Kant, II, Les pouvoirs de l'esprit, 1973.

۲. فلسفه‌های هست‌بودن، تألیف ژان وال

Jean Wahl, *Les philosophies de l'Existence*, 2e éd. Paris 1959.

از این کتاب که در ۱۷۶ صفحه و مشتمل بر یک مقدمه و دو بخش و یک ذیل و کتابشناسی مختصر است و بخش اول منقسم به چهار فصل، و بخش دوم منقسم به هشت فصل، فصلهای اول و دوم و سوم بخش اول برترتیب با همان عنوانها در فصلهای چهارم (صص ۷۵-۸۲) و پنجم (صص ۸۳-۹۰) و ششم (صص ۹۱-۱۰۴) کتاب حاضر، و از فصلهای اول و هفتم و هشتم بخش دوم برترتیب در فصلهای دوازدهم (صص ۲۸۳-۳۲۱) و سیزدهم (صص ۳۲۲-۳۳۲) و چهاردهم (صص ۳۳۳-۳۶۲) کتاب حاضر اقتباس و ترجمه شده است.

ژان وال (۱۸۸۸-۱۸۷۴) پس از گذراندن مسابقه *agrégation* فلسفه (۱۹۱۰) و اخذ درجه دکتری ادبیات (۱۹۲۰) و چند سال تدریس در دبیرستانها، در سال ۱۹۳۶ به مقام استادی دانشکده ادبیات دانشگاه پاریس (سربین) نایل آمد و در آنجا حتی پس از رسیدن به سن بازنشستگی با مقام استادی ممتاز همچنان تدریس و سخنرانی کرد. آثار فلسفی و ادبی ژان وال متعدد است و جمله آنها حاکی از جامعیت و بسط اطلاعات و معلومات وی در زمینه‌های مختلف فلسفه. از آثار وی یکی اندیشه هستی و دیگری بحث دما بعدالطبیعه به فارسی ترجمه شده است. برای مزید اطلاع درباره وی و آثارش می‌توان به مقدمه کتاب بحث دما بعدالطبیعه (صفحه‌های هفت و هشت و ۱-۱۳) و فهرستهای این کتاب و کتابشناسی کتاب حاضر رجوع کرد.

۳. از هوسرل تا مریلوپونتی، نوشته پیر ته‌وناز

Pierre Thévenaz, *De Husserl à Merleau-Ponty. Qu'est-ce que la*

phénoménologie? La Baconnière, Neuchatel, 1966.

این کتاب که در ۲۵۰ صفحه با مقدمه‌ای نسبتاً مفصل (صص ۹-۲۸) از Jean Brun استاد فلسفه دانشکده ادبیات دانشگاه دیژون در ۱۹۶۶ چاپ شده، مجموع چند تحقیق است که قبلاً به صورت مقاله در *Revue de théologie et de philosophie* شماره‌های ۱ و ۳ و ۴ سال ۱۹۵۲ در لوزان منتشر شده بوده است. از این کتاب آنچه مربوط به پدیدارشناسی و وحدت پدیدارشناسی هوسرل است (صص ۳۱-۵۵ اصل) به ترتیب در صفحه‌های ۱۸-۱۳ و صفحه‌های ۵۲-۷۲ کتاب حاضر ترجمه شده است. عنوان محتویات دیگر: پدیدارشناسی هیدگر و پدیدارشناسی سارتر، و پدیدارشناسی مریلوپونتی، و نتیجه است.

پیر تروناز (۱۹۱۳-۱۹۵۵) پس از تحصیلات دانشگاهی در زادگاه خود شهر نوشاتل سوئیس و گرفتن درجه دکتري (۱۹۳۸) با نوشتن رساله‌ای با عنوان:

L'Ame du monde. Le devenir et la matière chez Plutarque

ابتدا با عنوان دبیر در ژیمناز و دانشیار در دانشگاه نوشاتل و بعد از آن استاد در پولی تکنیک فدرال زوریخ و دانشکده ادبیات دانشگاه لوزان، فلسفه تدریس کرد.

آثار دیگر وی:

L'homme et sa raison, I: Raison et conscience de soi.

II: Raison et histoire, Neuchatel, 1956.

La condition de la raison philosophique, Neuchatel 1960.

۳. هیدگر، نوشته آلن بوتو.

Alain Boutot, *Heidegger*, P. U. F. Paris, 1989.

کتابی است مختصر و مفید در شرح حال و آثار هیدگر و فشرده‌ای از رؤوس مسائل فلسفه او، به قطع کوچک در ۱۲۷ صفحه. فصل اول در شرح حال و آثار این فیلسوف (صص ۳-۲۱) در صص ۱۸۹-۲۱۴ کتاب حاضر اقتباس و ترجمه شده است.

۵. مارتین هیددگر، نوشته جرج استیمر

George Steiner, *Martin Heidegger*, The Viking-Press, New York, 1978, tr. fr. par Denys de Caprona, Flammarion, Paris 1981.

از این کتاب مختصر و نسبتاً سهل‌التناول که در چهار بخش به‌تدریج غیر متخصص در فلسفه، اصلاً به زبان انگلیسی نوشته شده است و ما از ترجمه فرانسوی آن (۲۱۶ صفحه به‌قطع کوچک) استفاده کرده‌ایم و در آخر آن کتابشناسی نسبتاً مفصّلی داده شده، صفحات ۱۲-۱۸ و ۸۶-۹۳ و ۱۸۹ به بعد، به ترتیب در صفحات ۲۳۹-۲۵۰ و ۲۵۰-۲۵۳ اقتباس و ترجمه شده است.

علاوه بر این کتابها، از منابع دیگر بتفاریق استفاده شد؛ هم آنچه از آنها در این جا یاد شد و هم آنچه یاد نشد، بر حسب مورد، در حاشیه به ثبت رسید.

ای همه هستی ز تو پیدا شده خضای ضعیف از تو توانا شده
زیر نشین علمت کائنات ما به تو قائم چونو قائم به ذات

به یاد آن صدیق گرانقدر
که دوستدار حقیقت بود و سخیفت‌جو،
راست‌گفتار و درست‌کردار.

این کتاب در اساس، مجموعه یادداشت‌هایی است که سابقاً از این‌جا و آن‌جا* برگرفته و فراهم آورده شده بود برای مزید آشنائی دانشجویان دوره لیسانس فلسفه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، با آنچه در ترجمه کتاب مابعدالطبیعه (فلسفه عمومی) تألیف پل فولکیه باختصار راجع به پدیدارشناسی و فلسفه‌های هست‌بودن آمده است. به نظر راقم این‌طور این نیز رسید که آنچه در ترجمه کتاب بحث مابعدالطبیعه نوشته ژان‌وال هم اشاره یا ارجاعی به این دو جریان مهم فلسفی دوره معاصر هست، برای کسانی که سابقه ذهنی در خصوص آنها نداشته باشند چندان مفهوم نخواهد بود. از این‌رو به تنقیح و تکمیل آن یادداشت‌ها، مخصوصاً، با استفاده از اثری دیگر از ژان‌وال، درباره خصوصیات و اغراض و اهداف و مقولات فلسفه‌های هست‌بودن و نقد و سنجش آنها، اهتمام ورزید و ماحصل به این صورت درآمد که ملاحظه می‌فرمائید که فقط یادی است از سرسلسله جنبانهای این دو نهضت فلسفی معاصر و اشاره‌ای به عناوین اقوال و آراء ایشان

* در هر مورد با ذکر مأخذ در پای صفحات.

و اصطلاحات ایشان؛ باشد که مبتدیان اهل طلب را دلیلی گردد برای یافتن جهت راهی که، شاید بر حسب ترجمه عنوان اثری از متفکر بزرگ عصر ما، مارتین هیدگر، «به جایی نمی‌رسد»، راهی که نفس سپردن و باز سپردن آن مقصود است که هر منظری از انگیزه تفکری و از آنجا تأملی و پرسشی و پرسشها، مگر شرح صدری و وسعت نظری رهروان را حاصل گردد. چنین است «گر پدیده تحقیق بنگری» راه پر نقشهای عجب هست بودن، هر چند که «بافسوس می‌رود ایام». وله الحمد اولاً و آخراً.

تهران. اسفندماه ۱۳۷۱

یحیی مهدوی